

Rajaleidja

Soovitused õpilaste toetamiseks distantsõppes

Meie koolides käib palju lapsi, kes vajavad keskmisest enam toetust ja teenuseid. Distantõppe olukorras võib õpilaste toevajadus muutuda. Mõnele haridusliku erivajadusega lapsele sobib distantõppe väga hästi, kuid mõnele tavapäraselt klassikollektiivis hästi toime tulevale õpilasele võib üksinda kodus õppimine ootamatult keeruliseks osutuda.

Haridus- ja Noorteameti Rajaleidja on koos Eesti Logopeedide Ühingu, Eesti Koolipsühholoogide Ühingu, Eesti Sotsiaalpedagoogide Ühenduse ja Eesti Eripedagoogide Liiduga kogunud kokku soovitused, kuidas võiks osalise või täieliku distantõppe korral õpilasi toetada.

Sisukord

Mõisted	2
Olulisim distantõppe puhul	2
Soovitused koolipsühholoogile	3
Soovitused sotsiaalpedagoogile.....	4
Soovitused eripedagoogile	4
Soovitused logopeedile.....	5
Soovitused HEVKO-le	5
Distantõpetamine	6
Nõustamine nutitelefone vahendusel	6
Nõustamine arvuti vahendusel.....	7
Võimalusi videokõne loomiseks.....	8
Sisulised töövahendid	8
Info, nõuanded ja materjalid õpetajatele distantõppe korraldamiseks:	9

Mõisted

Et kõik osapooled üksteisest aru saaksid, on oluline, et räägiksime õigete mõistetega. Distsantsõpe ei ole “mitme nimega hea laps” ning arvestades, kui palju erinevaid osapooli on sellisel õppetöö korraldusel, on oluline kasutada õigeid mõisteid, et ei juhtuks teineteisest mööda rääkimist.

Distsantsõppele suundusid kõik Eestimaa koolid kevadise eriolukorra ajal. Õppetööd korraldas jätkuvalt kool, kuid õpilased ei viibinud koolimajas ja koolitundide läbiviimiseks, juhendamiseks ning info vahendamiseks kasutati e-kanaleid.

Tavaõppetöö raames võivad koolid teha valikuid minna üle **osalisele distantsõppele** - näiteks osad ained toimuvad digitaalsete kanalite kaudu; mõni koolipäev nädalas on distantsõppena korraldatud või osade klasside õppetöö mingil ajaperioodil toimub digitaalsete kanalite vahendusel jne.

Kuidas distantsõpet korraldada, valib iga kool ise lähtudes olukorrast ja võimalustest. Siiski eesmärk on tavapärasest õppetööd võimalikult kaua jätkata, seda eriti 1.-6.-ndate klasside ning haridusliku erivajadusega õpilaste puhul.

Koduõpe on defineeritud põhikooli- ja gümnaasiumiseaduses. Koduõpe ei ole distantsõppe sünonüüm.

Koduõppel saab olla kas tervislikel põhjustel või lapsevanema taotluse alusel.

Tervislikel põhjustel koduõppe jaoks on vajalik vanema taotlus ja koolivälise nõustamismeeskonna soovitus. Seda soovitust ei tehta kergekäeliselt - tegemist on väga erandliku haridusliku meetmega. Tervislikel põhjustel koduõppe lühim võimalik aeg on kaks õppeveerandit.

Lapsevanema taotluse alusel koduõppele jäämiseks on 2 tähtaega - vanem peab koolile taotluse esitama hiljemalt 20. august (I poolaasta jaoks) ja 20. detsember (II poolaasta jaoks). Lapsevanema soovil koduõppe rakendamise eest vastutab ja seda finantseerib lapsevanem.

E-õpe on õppetöö digitehnoloogiliste kanalite ja/või vahendite kaudu. E-õpet võib osaliselt rakendada ka tavapärasel koolielul - näiteks teha e-õppe päevi jmt. E-õpe ei võrdu distantsõppe ega koduõppega.

Hübriidõpe (ka *põimõpe*) - õpe, kus osa õpilasi on klassis ja teine osa jälgib sama tundi video vahendusel (distsantsilt) ehk ühe klassi õpilastest osa on kontaktõppel ja teised distantsõppel.

Olulisim distantsõppe puhul

1) Õpilaste toetamine ja tugiteenused peavad jätkuma

Teades, et paljud tavasituatsioonis tugispetsialistide tuge vajanud õpilased vajavad distantsõppel olles veelgi rohkem tuge, julgustame kõiki koolides töötavaid psühholooge,

Rajaleidja

sotsiaalpedagooge, eripedagooge ja logopeede tegema koostööd õpetajate ja lastevanematega, et ka uues olukorras jätkata tugiteenuste osutamisega ja olla lastele toeks. Distsantsõpe eeldab õppijalt enesejuhtimis- ja planeerimisoskust, motivatsiooni ja vastutustunnet. Paraku ei suuda hariduslike erivajadustega õpilased iseseisvalt uues olukorras õppida ning vajavad ka distantsõppe ajal igapäevast individuaalset tuge lapsevanemalt, õpetajalt ja kooli tugispetsialistilt.

2) Uued kokkulepped

Nii osalise kui täieliku distantsõppe korral tuleb tugispetsialisti teenuse osutamise jätkamiseks õpetajal, tugispetsialistil ja lapse perel sõlmida uued kokkulepped, mis arvestavad nii senist olukorda (lapse vajadust teenuse järele) kui ka uut olukorda. Oluline on anda lapsevanematele selget informatsiooni tugispetsialisti teenuse osutamise aja, vormi ning sisu osas. Uues olukorras teenuse osutamise sagedus, kestvus ja viis olenevad lapse ja pere vajadusest, lapse vanusest ja koostöövalmidusest ning kasutatavast nõustamismeetodist.

Järgmistelt lehekülgedelt leiate mõningad soovitused distantsõppe ajal töötamiseks psühholoogidele ja sotsiaalpedagoogidele, logopeedidele ja eripedagoogidele. Seejärel on lühidalt kirjeldatud distantsnõustamise tehnilisi viise.

Soovitused koolipsühholoogile

- Hoidke jätkuvalt kontakti nende lastega, kellega seni regulaarselt koolis töötasite. Distsantsõpe võib esile tuua muresid ja probleeme ka neis õpilastes, kelle jaoks eelnevalt tavapärase õppetöö raskusi ei tekitanud.
- Psüühiliste erivajadustega lapsed võivad distantsõppe olukorras kapselduda, ärevusse sattuda. Võtke nende laste, õpetajate ja vanematega ühendust selgitamaks välja, keda on vaja rohkem toetada ning tehke koostööks vajalik plaan.
- Nutiprobleemidega lastel on distantsõppel olles justkui vaba voli arvutis istuda. Nõustage vanemaid, kuidas leida lastele alternatiivseid tegevusi, ja õpetajaid, kuidas pakkuda nutisõltuvuses lapsele ekraanivabu võimalusi õppetööks. Vt lisaks <https://peaasi.ee/arvutisoltuvus/> ja <https://novaator.err.ee/986669/nadala-teemamis-on-nutisoltuvus-ja-kuidas-end-lahti-uhendada>
- Vähesed õpimotivatsiooniga lapsed ja noored vajavad uues olukorras tuge, suhelge nende laste ja vanematega. Tõenäoliselt on vaja nendega regulaarselt kontaktis olla.
- Pikema perioodi jooksul distantsõppel olles võivad peresuhted pingestuda. Ilma kontaktõppeta võib olla keeruline märgata tekkinud probleeme perekonnas ning sellele tuleb tavapärasest enam tähelepanu pöörata. Vajadusel tuleb teha tihedamat koostööd kooli sotsiaalpedagoogi või kohaliku omavalitsuse lastekaitse spetsialistiga.
- Mõelge läbi, kas videovahendusel läbiviidavate nõustamiste puhul on tagatud õpilasele vajalik anonüümsus, kindlustunne ja konfidentsiaalsus.

Soovitused sotsiaalpedagoogile

- Hoidke jätkuvalt kontakti nende lastega, kellega seni regulaarselt koolis töötasite. Distsantsõpe võib esile tuua muresid ja probleeme ka neis õpilastes, kelle jaoks eelnevalt tavapärase õppetöö raskusi ei tekitanud.
- Tehke koostööd klassiõpetajate ja aineõpetajatega, et oleks kohene ülevaade õpilastest, kellel ilmneb raskusi õppetöös või kui keegi õpilastest ei osale õppetegevuses.
- Pikema perioodi jooksul distantsõppel olles võivad peresuhted pingestuda. Ilma kontaktõppeta võib olla keeruline märgata tekkinud probleeme perekonnas ning sellele tuleb tavapärasest enam tähelepanu pöörata. Vajadusel tehke koostööd KOVi lastekaitsetöötajatega, et edastada neile info lapse ja pere kohta, kes vajavad abi.
- Laste esmavajadused peavad olema rahuldatud. Vajadusel tehke koostööd KOVi spetsialistidega.
- Nutiprobleemidega lastel on distantsõppel olles justkui vaba voli arvutis istuda. Nõustage vanemaid, kuidas leida lastele alternatiivseid tegevusi, ja õpetajaid, kuidas pakkuda nutisõltuvuses lapsele ekraanivabu võimalusi õppetööks. Vt lisaks <https://peaasi.ee/arvutisoltuvus/>.
- Vähesese õpimotivatsiooniga õpilased vajavad uues olukorras tuge, suhelge nende laste ja vanematega. Tõenäoliselt on vaja nendega regulaarselt kontaktis olla.
- Mõelge läbi, kas videovahendusel läbiviidavate nõustamiste puhul on tagatud õpilasele vajalik anonüümsus, kindlustunne ja konfidentsiaalsus.

Soovitused eripedagoogile

- Õpetajate koormus lastega suhtlemisel on oluliselt tõusnud: ülevaatamist vajavad laste poolt saadetud tööd, jooksvalt tuleb vastata laste ja vanemate saadetud küsimustele, individuaalset abi ja järele aitamist vajavad vähesete digioskustega ja õpiraskustega lapsed. Leidke võimalus aineõpetajatega koostöö tegemiseks.
- Eripedagoogina saate olla toeks toetust vajavatele lastele ja pakkuda neile õpiabi õpetaja poolt antud ülesannete täitmisel. Näiteks on lapsele suureks abiks, kui ta saab enne töölehe vmt ülesande täitmist koos eripedagoogiga kõik tööjuhendid läbi lugeda, tutvuda lugemispalaga, kasutada ettelugemise, kooslugemise või vaheldumisi lugemise võtteid. Täieliku distantsõppe korral saate seda teha videokõne vahendusel. Kui selleks puuduvad võimalused, siis esialgu on väikseks abiks ka tavaline telefonikõne.

- Olete tavapärasest õppetööst korraldades kindlasti kasutanud erinevaid veebipõhiseid töölehti, enesekontrollivõimalusega mängulisi ülesandeid ja interaktiivseid õpikeskkondi. Asjakohane on ka distantsõppel olevatele lastele neid soovitada.
- Koostöös õpetaja ja vanemaga leppida kokku laste osas, kes vajavad suuremas matus individuaalset juhendamist ja kellega viib individuaalse ainetunni video vahendusel läbi tugispetsialist.
- Toetage *online* rühmatööde tegemist, see toetab teismeliste sotsiaalse suhtlemise vajadust.
- Suhelge laste ja vanematega, uurige kuidas neil läheb – kas töö on jõukohane? Lapsed võivad muutuda ärevaks ja kaotavad motivatsiooni õppida, kui nad ei saa ülesannetest aru või ei suuda neid tähtajaks õpetajale saata.

Soovitused logopeedile

- Senine logopeediline töö lastega peab jätkuma ka distantsõppel olles. Selleks saab kasutada teleteraapia põhimõtteid, abiks videokanalid, e-õppevahendid, vt näiteks https://www.youtube.com/results?search_query=innove+logopeed, <https://www.hiiekool.ee/et/oppematerjalid>, jmt.
- Kaugtöö on oma olemuselt tunduvalt intensiivsem ja aeganõudvam, arvestama peab, et ettevalmistamisele kulub oluliselt rohkem aega, kui tavapäraselt.
- Logopeedina saate olla toeks tuge vajavatele lastele. Näiteks on lapsele suureks abiks, kui ta saab enne töölehe täitmist koos logopeediga kõik tööjuhendid läbi lugeda, tutvuda lugemispalaga, kasutada ettelugemise, kooslugemise või vaheldumisi lugemise võtteid. Praeguses olukorras saate seda teha videokõne vahendusel, kui selleks puuduvad võimalused, siis esialgu on väikseks abiks ka tavaline telefonikõne.
- Kaugtöö on oma olemuselt tunduvalt intensiivsem, aeganõudvam ja ei pruugi alati õnnestudagi, mistõttu tuleb asjad hoolikalt läbi mõelda ning valida, mida on mõistlik teha ja mida mitte, mida saab jätta ootele.

Soovitused HEVKO-le

- Hoidke jätkuvalt kontakti nende õpilaste, kelle puhul toe vajadus on juba varasemalt teada. Kaasake õpetajad ja vanemad. Võrgustikutöö roll on distantsõppes veelgi olulisem.
- Distsantsõpe võib esile tuua muresid ja probleeme ka neis õpilastes, kelle jaoks eelnevalt tavapärase õppetöö raskusi ei tekitanud.
- Aidake tugispetsialistidel läbi mõelda, kas vajalik anonüümsus, kindlustunne ja konfidentsiaalsus on õpilastele ka videovahendusel läbiviidavate nõustamiste puhul tagatud.

Rajaleidja

- Võimalusel kaasake kooli haridustehnoloog tuge vajavate laste õppetöö ja tugiteenuste planeerimisse.
- Info ja õpikanalite paljusus tekitab (tuge vajavates) õpilastes ja nende vanemates segadust ja suurendab pingeid. On oluline, et koolis on kokku lepitud kindlad digitehnoloogilised kanalid, mis on õpilaste ja pere jaoks hoomatavad ja kättesaadavad.
- Distsantsõppe korral on koolidel soovitatud teha tavapärasest pikem plaan – näiteks nädala töökava, mis aitab õpilastel ja vanematel paremini aega planeerida. Toetage õpetajaid ja tugispetsialiste pikemate plaanide tegemisel.

Distantsnõustamine

Distantsnõustamise mõtestamiseks oleme Rajaleidjas koostanud e-nõustaja 4-K mudeli, mis on abiks sobiva nõustamiskanali valikul. [Mudeli leiad siit.](#)

Nõustamine nutitelefone vahendusel

Kui õpilasel on olemas nutitelefon, on võimalik teda nõustada telefonikõne või videokõne vahendusel.

Alati ei pruugi vestluspartner tavalist telefonikõnet nõustamisena tajuda, kuid tegelikult on telefonis võimalik läbida kõik nõustamise etapid. Igal juhul aitab kliendiga telefonis vestlemine anda signaali, et olete tema jaoks ka praegusel ajal olemas, ning hoida juba alustatud nõustamistöö fookust ja kurssi.

Veelgi tõhusam võib olla nutitelefone abil videokõne tegemine. Selleks on mitmeid tehnilisi võimalusi, näiteks:

- **Facebook Messenger** või **Skype**. Mõlemas on video algatamiseks tekstivestluse üleval nurgas väike videokaamera nupp.

- **Zoom.** Pärast rakenduse allalaadimist ja konto loomist leiate avalehelt ülevalt vasakult nupu *New Meeting*, millele klikkides saab videovestlusesse kutsuda ükskõik millist oma kontakti.
- **Whereby.** Nupud on ingliskeelsed, kuid kergesti äratuntava tähendusega. Valides kasutajakontot luues *personal account*, on videotoa loomine tasuta. Saate luua videokõne lingi ja saata selle lapsele, vanemale või kolleegile, mis muudab videokõnega ühinemise nende jaoks väga lihtsaks – nad ei pea ise endale kontot tegema.

Üldiselt on kõik need lahendused tehtud väga intuitiivseks ja kergesti kasutatavaks. Kõige olulisem on õpilase või tema vanema või õpetajaga juba eelnevalt kokku leppida, millist keskkonda plaanite kasutada ja võtta keskkonnaga kohanemiseks rahulikult aega.

Kui tehnika hirmutab esialgu hoopis nõustajat ennast, saab nõu küsida näiteks haridustehnoloogilt, varasemalt videokõnesid teinud kolleegilt või teha oma esimesed videokõned pereliikme või kolleegiga.

Nõustaja ja nõustatav saavad omavahel kokku leppida, et võib juhtuda, et tehnika on esialgu võõras ning kõne kogemata katkeb ning mida sellisel juhul teha. Olukord on kõigile osapooltele uus - õppida saab koos!

Oluline on, et õpilane tajuks, et ta ei ole jäetud oma muredega üksi, et tal on teiega nii inimlik kontakt kui distantsõppe korral vähegi võimalik, ja et juba alustatud protsessid ja kasvõi väikesed eduelamused jätkuvad.

Katsetada tasub erinevaid koolis kokku lepitud keskkondi, et leida endale ja õpilasele sobivaim.

Lisaks tuleb meeles pidada infovahetust **Stuudiumis** või **eKoolis**, kuid need ei asenda õpilasele vajalikku tuge.

Nõustamine arvuti vahendusel

Arvutiga tehtavad videokõned on kaugõppe olukorras oluliselt kasulikumad. Nähes inimest, kellega vestlete, isegi kui teie vahele jääb ekraan, on kontakt mõlema poole jaoks loomulikum. Enamus programme võimaldavad lisaks häälele ja pildile ka näiteks ekraani jagada ja faile vahetada, mistõttu on see ka mitmekülgsem ja kasulikum kui nutitelefoni videokõnet teha. Videoühenduse saavutamiseks peavad mõlemal osapooltel olema:

- **Korralik internetiühendus.** Kui internet on ebaühtlane või laadimiskiirused väikesed (miinimum üles- ja allalaadimiskiirus video loomiseks on vastavalt 1,5 ja 8 Mbps – seda saab soovi korral oma internetipakkujalt üle küsida), siis soovime kasutada ainult häälkõne funktsiooni. Kuna arvuti vahendusel loodud kõne ajal saab nii rääkida kui näiteks vahetada ka linke, pilte jmt, siis on see nõustamiseks ikka parem, kui harilik telefonikõne.
- **Mikrofon.** Erinevate arvutite mikrofonide sisse-välja lülitamine on erinev. Võimalik, et esimesel korral ühendust luues peate algul mikrofonu nuppu otsima ja ka teist osapoolt selles juhendama.

- **Kaamera** saab sisse-välja lülitada enamustes keskkondades juba loodud kõne ajal kaamera pildiga nupu abil. Mõnel sülearvutil on kaamerasilmal (ekraani üleval ääres) olemas kate, veenduge, et kõne ajaks selle eemaldate.

Võimalusi videokõne loomiseks

- Üks enamkasutatavaid videokõne programme on **Skype**. Skype kõne loomiseks piisab, kui kõne algatajal on Skype arvutisse installitud ja konto loodud, teine osapool saab kõnega liituda interneti kaudu. Lisaks pildile ja häälele võimaldab Skype ka ekraani jagada, nii et mõlemad kõnes osalejad näevad sama asja, selleks on paremal all nupp Jaga ekraani .
- Suur hulk Eesti inimesi kasutab **Facebook Messengeri** vestlust, mistõttu on see hea keskkond esimesteks katsetusteks ka videokõnedele. Tuttavas keskkonnas tunnevad osalejad end paremini.
- **Zoom.us** või **Whereby.com** keskkonnad on samuti väärt proovimist, sest laps/vanem ei pea endale kontot looma. Küll aga eeldavad, et tugispetsialist algul omale konto loob.
- **Hangouts`i** saab kasutada, kui kõne algatajal on olemas Google konto.
- Lisaks on olemas ka mõned uuemad keskkonnad, kus pole kellelgi kontot vaja luua. Üks selline on näiteks **videolink2me.com**.

Igal juhul soovitame alustada mõne Teie koolis kokkulepitud keskkonnaga tutvumisega. Julgustuseks tehke esimene videokõne pereliikme, sõbra või kolleegiga. Lisaks tuleb muidugi meeles pidada ka lihtsat infovahetust Stuudiumis või eKoolis, kuid need ei asenda kindlasti lapsele vajalikku tugispetsialisti tuge.

Sisulised töövahendid

- Kui sobiv keskkond distantsnõustamiseks on leitud, siis järgmiseks tuleks mõelda sisuliste töövahendite peale. Kas soovite nõustamisel kasutada töölehti, mõnda mängu? Kuidas seda videosilla vahendusel teha saaks? Kas tööleht on digitaalsena olemas ja selle saaks kliendile saata?
- Internetis leidub tugispetsialistidele päris palju töövahendeid, mõned näited:
- Õppevara HEV õpilasele <http://hev.edu.ee/>
- Sobilikke mängu leiab näiteks siit: kooliksvalmis.ee ja frep.ee
- Erinevaid õppematerjale, mis sobivad väga hästi ka logopeedide või eripedagoogide töös, on Hiie kooli kodulehel <https://www.hiiekool.ee/et/oppematerjalid>
- Facebooki grupis „Koduõpe tehnoloogia abil“ jagatakse erinevaid vahendeid ja lahendusi
- Facebooki grupp Kodune kaugõpe HEV lastele jagatakse materjale erivajadustega laste toetamiseks

Info, nõuanded ja materjalid õpetajatele distantsõppe korraldamiseks:

- www.harno.ee/et/distantsope
- <https://rajaleidja.innove.ee/juhendid/>
- <http://koolipsyhholoogid.ee/koolipsuhholoogid-lahevad-eriolukorras-ule-kaugnoustamisele/>
- <http://peaasi.ee>